

КРАЄЗНАВСТВО

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Заснований у квітні 1927 року Українським комітетом краєзнавства
Репресований у 1930 році
Відроджений 1993 року з ініціативи Національної спілки краєзнавців України

4(77) 2011

Засновники:

Національна спілка
краєзнавців України
Інститут історії України
НАН України

Головний редактор

Петро Тронько

Редакційна колегія:

Олег Бажан
(заступник головного редактора)
Лев Баженов
В'ячеслав Горбик
Віктор Даниленко
Володимир Дмитрук
(відповідальний секретар)
Олександр Завальнюк
Віктор Звагельський
Григорій Клепак
Олександр Лисенко
Руслана Маньковська
Андрій Непомнящий
Віктор Прокопчук
Олександр Реєнт
Олександр Рубльов
Віктор Савчук
(заступник головного редактора)
Анатолій Ситник
Тарас Чухліб
Ганна Швидько

Адреса редакції:

01001, м. Київ-1,
вул. М.Грушевського, 4, кім. 216
тел.: 278-53-05, 279-13-88
e-mail: bazhanclio@ukr.net

**Виходить
щоквартально**

ЗМІСТ

*З життя пішов Великий Українець
(пам'яті Петра Тронька).....*5

Освітнянське краєзнавство: історія, теорія та методологія

*Людмила Войтова (м. Умань)
Архівна база дослідження розвитку шкільного краєзнавства
у загальноосвітніх навчальних закладах України (20–30-ті
роки ХХ століття).....*7

*Інна Ткачівська (м. Івано-Франківськ)
Туристичне краєзнавство в системі підготовки фахівців
спеціальності «Фізичне виховання».....*13

*Дмитро Урсу, Тарас Вінцовський (м. Одеса)
Кримські татари – випускники Новоросійського
(Одеського) університету та їх доля.....*17

*Віталій Липинський, Христина Кравчук (м. Донецьк)
Організаційне становлення студентських профспілок
УСРР у 1920–ті рр.....*25

*Олександр Комарніцький (м. Кам'янець-Подільський)
Журнал «Студент революції» про навчальну та громадську
діяльність студентства вищих педагогічних навчальних
закладів України (1930-1933 рр.).....*32

Історія міст і сіл України: історико-теоретичні проблеми вивчення

*Юрій Волошин (м. Полтава)
Двори мешканців Полтави другої половини ХVIII ст.
(за матеріалами Румянцевського опису).....*39

*Людмила Набок (м. Переяслав-Хмельницький)
Тарас Шевченко та архітектурний портрет м. Переяслава
у ХІХ столітті.....*52

*Кременчуку – 440 років.....*58

*Дмитро Вирський (м. Київ)
Кременчук: початок історії (1571–1648).....*59

*Віктор Саранча (м. Кременчук)
Військовополонені Першої світової війни
в Кременчуцькому гарнізоні.....*84

<i>Василь Марочко (м. Київ)</i> З історії водопроводу міста Кременчука.....	92
<i>Володимир Маслак (м. Кременчук)</i> Минуле Кременчука очима краєзнавців.....	93
<i>Володимир Крот (м. Кременчук)</i> Кременчук у дзеркалі часу.....	96

До 70-ї річниці партизанського руху в Україні у період Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років

<i>Олег Бажан (м. Київ)</i> Діяльність органів держбезпеки по організації партизанського руху в Україні в початковий період Великої Вітчизняної війни (за документами Галузевого державного архіву СБУ).....	106
<i>Володимир Поляков (м. Сімферополь)</i> Особливості організації і керівництва партизанським рухом в Криму 1941–1944 роках.....	116
<i>Іван Капась (м. Переяслав-Хмельницький)</i> Історична пам'ять про антинацистський рух Опору радянських партизан і підпільників Наддніпрянщини: генеза, механізми процесу.....	121
<i>Олег Корнієнко (м. Суми)</i> Участь С.В. Руднева у створенні оборонних формувань Путивльського району Сумської області напередодні радянсько-німецької війни 1941–1945 років.....	131
<i>Галина Денисенко (м. Київ)</i> Увічнення партизанського руху в роки Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу 1941–1945 рр. в пам'ятках.....	136

Церковно-історичне краєзнавство: витоки та сучасний дискурс

<i>Юлія Селевич (м. Харків)</i> Участь Харківської духовної консисторії у вирішенні конфліктів серед духовенства та прочан в ХІХ – на початку ХХ ст.....	144
<i>Анатолій Дзагалов (м. Київ)</i> Православні храми на Тереку та українські переселенці.....	150

Краєзнавство в особах

<i>Андрій Непомнящий (м. Сімферополь)</i> Микола Ернст і кримознавство тридцятих років.....	163
<i>Олена Тонконог, Валентина Шакула (м. Переяслав-Хмельницький)</i> Внесок Михайла Івановича Сікорського у розвиток вітчизняного краєзнавства.....	171

Музейництво в Україні: історія та проблеми сучасного розвитку

<i>Тетяна Курченко (м. Київ)</i> Формування музейної мережі півдня України у першій половині ХІХ століття.....	178
<i>Ірина Стельмах (м. Сімферополь)</i> Громадські музеї в Криму (80-ті роки ХХ століття): мережа та тематика фондів колекцій.....	183
<i>Микола Ходаківський (м. Київ)</i> Київський скансен: здобутки і втрати (до 35-річчя відкриття експозиції Національного музею народної архітектури та побуту України). 191	191

Електронна версія:

www.history.org.ua
www.nbu.gov.ua
www.nsku.org.ua

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту історії України НАН України
(протокол № 10 від 29.11.2011 р.)

Журнал зареєстровано
Міністерством юстиції
України (Свідоцтво про
державну реєстрацію
друкованого засобу
масової інформації –
серія КВ № 1722
від 06.12.1995 р.)

Постановою президії ВАК
України журнал внесено до
переліку наукових фахових
видань, в яких можуть публі-
куватися результати дисерта-
ційних робіт на здобуття
наукових ступенів доктора
і кандидата наук за спеціаль-
ностями “Історичні науки”
(Бюлетень ВАК України. –
2009. – № 8)

Усі права застережені.
Передрук дозволено тільки
за згодою редколегії.

© Національна спілка
краєзнавців України, 2011
© Інститут історії України
НАН України, 2011

На першій сторінці обкладинки:

Головний залізничний вокзал
у Львові (Львів-Головний,
«Двірець») (інж. Є. Зелене-
вський, 1902–1904 рр.). Репро-
дукція поштової листівки
1910-1920-х років (видавець
– Давід Грунд (м. Львів)).
Поштівка надана Центром
міської історії Центрально-
Східної Європи

До 150-річчя залізничного транспорту України

<i>Ігор Жалоба (м. Київ)</i>	
Сполучення Львова з Віднем: з історії залізниці Карла Людвіга.....	199
<i>Ірина Агієнко (м. Дніпропетровськ)</i>	
Формування мережі залізниць на українських землях у XIX сторіччі: хронологічні орієнтири.....	204
<i>Володимир Ланін (м. Київ)</i>	
Застигла у віках. Історія вітчизняного залізничного транспорту, викарбувана у мініатюрі малої пластики.....	209
<i>Володимир Панченко (м. Київ)</i>	
«Потяг надій» кличе в мандри.....	211
«В очікуванні залізниці»: Як периферія сполучалася з центрами індустріалізації.....	212

Регіональні аспекти історичної демографії

<i>Дмитро Казіміров (м. Чернігів)</i>	
Козацькі родини м. Мени за Генеральним описом Лівобережної України 1765–1769 рр.....	216
<i>Марина Філіпова (м. Одеса)</i>	
Сезонна модель народжуваності в «задунайських колоніях» Бессарабії в першій половині XIX ст.....	222

Історія України у світлі регіональних досліджень

<i>Ірина Шандра (м. Луганськ)</i>	
З'їзди гірничопромисловців Півдня Росії як форма представництва інтересів буржуазії Донбасу та Придніпров'я.....	230
<i>Вікторія Качмала (м. Київ)</i>	
Наростання загальної кризи на Лівобережній Україні в роки Першої світової війни.....	238
<i>Теофіл Рендюк (м. Київ)</i>	
Становище українців Північної Буковини у складі Великої Румунії впродовж 1918–1940 років.....	246
<i>Марина Курінна (м. Київ)</i>	
Про національне коріння Сергія Лифаря та його родові зв'язки з Україною.....	255
<i>Володимир Невсжин (м. Москва)</i>	
Декади республіканського мистецтва у Москві.....	263

Національна спілка краєзнавців України: панорама сучасного життя

<i>Володимир Дмитрук (м. Київ)</i>	
Олешківській Січі – 300 років.....	276
<i>Руслана Маньковська (м. Київ)</i>	
Освітнянське краєзнавство – основа виховання громадянина України (за матеріалами XII Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи»).....	278
<i>Євген Букет (м. Київ)</i>	
Стартували вікіекспедиції містами і селами України.....	281

Огляди

<i>Тамара Демченко (м. Чернігів)</i>	
Про село Пакуль і не тільки.....	284
<i>Ольга Гейда (м. Чернігів)</i>	
Знати, щоб не допустити повторення.....	286
<i>Світлана Іваницька (м. Запоріжжя)</i>	
Ілля Шраг у колі сучасників: нове видання чернігівських істориків.....	290
<i>Едуард Петровський (м. Одеса)</i>	
У горнилі освітянських експериментів.....	294
<i>Віктор Прокопчук (м. Кам'янець-Подільський)</i>	
Біля витоків національної університетської освіти в Україні.....	297
<i>Олег Бажан (м. Київ)</i>	
Українці та румуни: багатолітній досвід життя поруч.....	299
<i>Про авторів</i>	301
<i>Вимоги щодо оформлення статей</i>	303